

تجربه آموزشگران افروز

ما در مدرسه‌ی افروز اعتقاد داریم که فرهنگ، مشارکت اجتماعی، مسئولیت‌های فردی و مدنی پیوندی گسست‌ناپذیر با آموزش دارند. به باور ما کلاس درس فقط فضایی برای کسب دانش نیست؛ این هدف با پرورش مهارت‌های اجتماعی و کسب دانش هم تنیده و تفکیک‌ناپذیرند. موضوع کلاس درس هرچه باشد -ریاضی یا علوم اجتماعی- امکانی است برای تمرین مهارت‌های اجتماعی با دانش‌آموزان و به عقیده‌ی ما ارتقای این مهارت‌ها اگر مهم‌تر از افزایش علم و دانش کودکان و نوجوانان نباشد، از آن کم‌اهمیت‌تر نیست. به همین منظور قصد داریم با برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌هایی در مدرسه‌ی افروز، بازی‌ها و فعالیت‌هایی عملی برای کودکان و نوجوانان معرفی کنیم، درباره‌ی مهارت‌ها و روش‌های تسهیلگری این مفاهیم در کلاس درس به بحث و گفت‌وگو پردازیم، و راهکاری عملی برای پیاده‌سازی این مفاهیم در کلاس درس را با هم تجربه کنیم.

مدرسه‌ی افروز دو اصل «آموزش مشارکتی» و «کاربردی بودن مطالب» را سرلوحه‌ی فعالیت‌های خود قرار داده و دوره‌های آموزشی را به گونه‌ای تدوین کرده است که همگام با معرفی هر مفهوم نظری، نحوه‌ی انتقال آن به دانش‌آموزان هم به بحث و گفت‌وگو گذاشته می‌شود. امیدواریم با تمرکز بر مهارت تسهیلگری، و هم‌فکری و گفت‌وگو درباره‌ی آن بتوانیم راهکارها و شیوه‌هایی جدید و کاربردی و خلاق پیدا کنیم تا از این طریق تمرین مهارت‌های اجتماعی و بالا بردن میزان مشارکت دانش‌آموزان در کلاس درس محقق شود. ما در مدرسه‌ی افروز بر این باوریم که می‌توان با چشم‌انداز «جامعه‌ی فردا را با هم بسازیم» از فرصت‌های موجود در کلاس درس بهره‌جست و برای تبدیل دانش‌آموزان به شهروندانی آگاه و مؤثر کوشید.

(در صورت استفاده از منابع افروز، لطفاً ذکر منبع را فراموش نکنید. متشکریم)

نقاشی با دست ضعیف‌تر

رده سنی: پایه چهارم دبستان

زمستان ۱۳۹۵

اهداف :

- ۱- تغییر در نگرش
- ۲- مواجه شدن با پیش‌داوری‌ها و انتظاراتی که به آن‌ها عادت کرده‌ایم
- ۳- تجربه پیش‌داوری‌ها و مقایسه پیش‌داوری با واقعیت

وسایل مورد نیاز:

یک برگ کاغذ و یک مداد سیاه

شرح فعالیت:

در این فعالیت دانش‌آموزان نقاشی با دستی را تجربه می‌کنند که با آن نمی‌نویسند، یعنی راست‌دست‌ها با دست چپ نقاشی می‌کنند و چپ‌دست‌ها با دست راست.

بهتر است شکل نشستن دانش‌آموزان را تغییر دهید و چپ‌دست‌ها دایره‌ای داشته باشید. یک تصویر یا شیء را مشخص کنید و از بچه‌ها بخواهید آن را به تصویر بکشند. بهتر است موضوع نقاشی با سن بچه‌ها متناسب باشد. در پایان نقاشی دو شکل گفت‌وگو ترتیب دهید، یکی گفت‌وگوی دو به دو بچه‌ها با هم و یک گفت‌وگوی گروهی در کلاس. ابتدا از هر کدام از بچه‌ها بخواهید برگه خود را به نفر سمت راستی‌اش نشان دهد طوری که کارها در دایره دست به دست شوند، همه کارهای یکدیگر را ببینند، به سؤال‌های دیگران درباره کارشان جواب بدهند و درباره نقاشی‌های هم نظر بدهند. بعد از این مرحله هم یک گفت‌وگوی کلاسی که همه در آن شرکت دارند ترتیب دهید و سؤال‌هایی را بپرسید که در بخش بعدی (بازاندیشی و ارزیابی) مطرح شده است.

اهدافی که برای یک فعالیت آموزشی تعیین می‌کنید باید پاسخی دقیق و روشن و حتی الامکان عاری از ابهام به این پرسش باشند: پس از اجرای این فعالیت انتظار دارید دانش‌آموزان چه چیزی یاد بگیرند و/یا چه مهارت‌هایی به دست آورند؟

یک هدف روشن و دقیق قابل ارزیابی است. یعنی در پایان فعالیت می‌توان با آزمون‌هایی میزان تحقق آن هدف را اندازه‌گیری کرد. اما ارزیابی یک هدف نادقیق و مبهم آسان نخواهد بود و نمی‌توان برای آن آزمون مشخصی طراحی و پیاده کرد.

بر این اساس پیشنهاد می‌شود در هدف اول نوع نگرشی که باید تغییر کند را روشن کنید تا امکان سنجش میزان این تغییر در پایان فعالیت ممکن باشد.

در خصوص هدف سوم نیز پیشنهاد می‌شود تجربه پیش‌داوری را با شناخت پیش‌داوری جایگزین کنید. به این ترتیب در پایان فعالیت با استفاده از گفت‌وگو با دانش‌آموزان می‌توانید از شناختی که آن‌ها نسبت به مقوله پیش‌داوری‌ها به دست آورده‌اند، مطمئن شوید.

بازاندیشی و ارزیابی:

این فعالیت از طریق گفت‌وگوی کلاسی ارزیابی می‌شود. سؤال‌هایی طرح کنید که پیشنهادهای زیر در آن‌ها گنجانده شوند:

نظر تک‌تک افراد درباره مشارکت در این فعالیت را بپرسید.

مطمئن شوید همه دانش‌آموزان درباره احساسی که حین نقاشی خلاف عادت همیشگی‌شان داشتند، حرف زده‌اند.

چه کسانی احساس ناراحتی می‌کردند؟ چه کسانی راحت و بی‌خیال بودند؟ چه کسانی خوشحال بودند؟

قبل از انجام این فعالیت توقع داشتید نتیجه کارتان چگونه باشد؟ فکر می‌کردید نقاشی‌تان همین‌طور که الان می‌بینید باشد؟

اگر مجبور شویم خلاف عادت رفتار کنیم چه می‌شود؟ چه کسانی تا حالا قضاوت اشتباه داشته‌اند؟ آیا شما قبل از انجام این فعالیت قضاوتی داشتید؟

یکی از مهم‌ترین کارکردهای فعالیت‌های آموزشی امکان تعمیم تجربه و آموزه آن فعالیت در زندگی روزمره و پیدا کردن موقعیت‌هایی شبیه به آن‌چه در بازی تجربه می‌شود، در دنیای واقعی است. به همین دلیل پیشنهاد می‌شود سؤال‌هایی بپرسید که دانش‌آموزان را وادار کند به موقعیت‌هایی که در زندگی‌شان با پیش‌فرض‌ها و پیش‌داوری‌ها درگیر بوده‌اند و اسیر آن‌ها نشده‌اند فکر کنند. اگر بچه‌ها نمی‌توانند این ارتباط را برقرار کنند، از اتفاق‌های ساده زندگی خودتان مثال بزنید و بعد به آن‌ها فرصت دهید فکر کنند و نمونه‌های مشابهی بیابند.

فعالیت را به‌طور کامل شرح دهید. زمان‌بندی را اعلام و حین فعالیت به زمان باقی‌مانده اشاره کنید. تأکید کنید که نمره‌ای در میان نیست و قرار نیست نتیجه نقاشی‌شان مورد قضاوت قرار گیرد. یادآوری کنید که همه باید به حرف‌های هم گوش دهند، به نظر هم احترام بگذارند و کسی نباید حرف هم‌کلاسی‌اش را قطع کند.

ممکن است فعالیت سبب خنده و رفتارهایی شود که معمول در کلاس‌های ما مرسوم نیست. از دانش‌آموزان بخواهید از کارشان لذت ببرند، احساس‌شان را پنهان نکنند، سعی کنید اطمینان یابند که فضای کلاس برای بیان احساس و نظرشان امن است. به آن‌ها یادآور شوید که برای گفت‌وگو زمان داریم و همه می‌توانند به‌موقع صحبت کنند.

در دور اول گفت‌وگوها معمولاً بچه‌ها با دیدن نقاشی‌های همدیگر فقط لبخند می‌زنند و صحبتی نمی‌کنند. معلم می‌تواند با یکی از دانش‌آموزان گفت‌وگو کند. البته این کار زمانی ممکن است که معلم هم نقاشی کشیده باشد. بچه‌ها نباید احساس کنند که معلم در دور اول گفت‌وگوها دخالت دارد. از طرفی مهم است که معلم بر اساس احساس و تجربه مشترک با دانش‌آموزان حرف بزند و نه از یک تجربه پیشین و ذهنی.

سؤال‌ها را شمرده بیان کنید. سؤال تازه را در صورتی طرح کنید که سؤال قبلی پاسخ داده شده و هیچ حرفی ناگفته نمانده باشد. مطمئن شوید که همه توانسته‌اند نظرشان را بگویند و همه ایده‌ها شنیده شده است. ممکن است دانش‌آموزان صحبت‌های یکدیگر را قطع کنند یا اعتراض کنند که صحبت ما شنیده نمی‌شود. به آن‌ها یادآوری کنید که برای تک‌تک‌شان وقت هست و حرف هیچ‌کس ناگفته و ناشنیده نمی‌ماند.

بچه‌ها تلاش می‌کنند نظر معلم را بدانند. هیچ پاسخ یا واکنشی از سوی شما نباید نظر یا گفته یکی از دانش‌آموزان را رد یا تأیید کند. این به معنای بی‌تفاوتی شما نسبت به فعالیت یا مشارکت بچه‌ها نیست. هدف این است که فضایی امن و به دور از قضاوت معلم درباره دانش‌آموزان ایجاد شود.

پیش از طرح سؤال جدید، معلم یا یکی از دانش‌آموزان باید چکیده صحبت‌های مطرح شده را بیان کند. این‌جا، نام بردن از دانش‌آموزانی که نظری مشابه دارند، یا فردی که به نکته‌ای جدید اشاره کرده، کمک‌کننده است. این کار سه مزیت دارد؛ تمرکز بحث را افزایش می‌دهد و مانع منحرف یا چند پاره شدن بحث‌ها می‌شود، به بچه‌ها یادآوری می‌شود که حرف‌هایشان شنیده شده و مورد احترام است، به بچه‌ها کمک می‌کند ذهن‌شان را انسجام بخشند و روی موضوع اصلی متمرکز بمانند و بفهمند بحث دارد به کدام سمت می‌رود.

اگر احساس کردید بحث از رونق افتاده، از مثال‌های کوتاه استفاده کنید. اگر یکی از بچه‌ها به نکته مهمی اشاره کرد از او بخواهید دوباره حرفش را تکرار کند.

طوری برنامه‌ریزی کنید که دوسوم زمان کلاس صرف گفت‌وگوی گروهی شود؛ به این دلیل که به نتیجه رسیدن این فعالیت در گروهی هم‌اندیشی و گفت‌وگوی بچه‌هاست.

سوال؟؟
با مدرسه افروز تماس بگیرید
info@afroozschool.org

